

Spoorvervoer slechts deels alternatief voor luchtvaart

MARKTORDENING

Vliegen veroorzaakt dit jaar drie procent van de broeikasgassen in de Europese Unie, en naar verwachting zal dat aandeel verder toenemen. Reizen per trein wordt daarom vaak genoemd als duurzaam alternatief voor kortereafstandsvluchten. Ondanks het feit dat de trein duurzamer en comfortabeler is, geven veel mensen vooralsnog de voorkeur aan het vliegtuig. Is een grootschalige verschuiving van luchtvaart naar spoorvervoer realistisch?

Het aantal afgelegde passagierskilometers binnen Europa via de lucht steeg tussen 1995 en 2016 ruim drie keer zo snel als via het spoor (figuur). De stijging van het aantal kilometers per hogesnelheidstrein was weliswaar groter, maar qua marktomvang blijven de verschillen aanzienlijk: voor iedere passagier die met een hogesnelheidstrein reist, gaan er zes met het vliegtuig. Vliegen blijkt echter vaak goedkoper, mede dankzij vrijstellingen van accijns en btw. Maar de belastingbetaler betaalt ook mee aan het spoorvervoer. De Europese Unie spendeerde tussen 2000 en 2016 23,7 miljard euro aan subsidies voor hogesnelheidslijnen en daar komen de subsidies van individuele lidstaten nog bij. In 2005 werd de totale jaarlijkse subsidie voor het spoor binnen de EU op 73 miljard euro geschat. Ter vergelijking: de vrijstelling van kerosinetaks en geen btw op vliegtickets is volgens Transport & Environment een impliciete subsidie van 26,5 miljard euro per jaar.

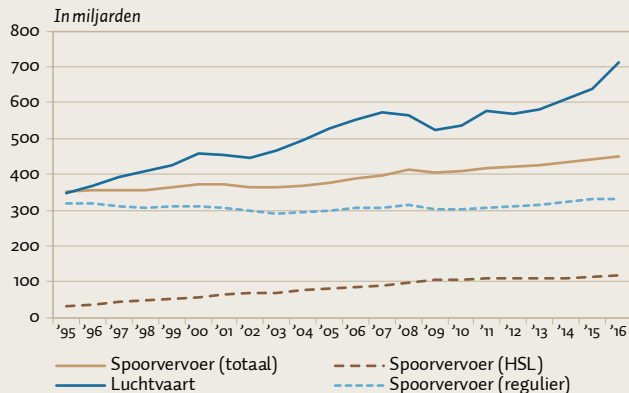
De problemen voor het spoor stoppen niet bij de kosten. Qua reistijd is spoorvervoer sneller tot een afstand van grofweg 500 kilometer, voor langere afstanden is vliegen sneller. Voorts is een hogesnelheidslijn alleen rendabel voor markten met een grote passagiersvraag – een trein is immers minder snel gevuld dan een vliegtuig. Hierdoor is het aantal markten

waarop de trein met het vliegtuig kan concurreren zeer beperkt. Daarnaast ondervindt internationaal spoorvervoer hinder van nationale regelgeving, en is er in vergelijking met de luchtvaart weinig concurrentie.

Op enkele trajecten is spoorvervoer een succesverhaal gebleken, maar voor een grootschalige verschuiving van luchtvervoer naar spoorvervoer is nog een lange weg te gaan.

• **THIJS BOONEKAMP EN VALENTIJN VAN SPIJKER** (SEO ECONOMISCH ONDERZOEK)

Aantal afgelegde passagierskilometers per trein en vliegtuig in de Europese Unie

Bron: EU Transport Statistical pocketbook 2018. Te vinden op www.ec.europa.eu | ESB